

Disa uniflora

Nico van den Berg verrast opnieuw de orchideeënwereld

tekst en foto's: Rob Böck

Ditmaal verrast Nico van den Berg de orchideeënwereld met het succesvol kweken van Disa's. Dat is, voorzover ik weet, nog niemand anders echt gelukt. Sommige orchideeënkwekers zijn er misschien al heel dichtbij, maar wat Nico van den Berg op dit gebied presteert is verbijsterend. "Ik ben een kweekmethode aan het ontwikkelen die kwekers en liefhebbers in Nederland in staat zal stellen Disa's even eenvoudig te kweken als *Cymbidiums* of *Phalaenopsis*," zegt Nico vol vertrouwen. En dat terwijl Disa's bekend staan als heel moeilijk te houden orchideeën. Toen mijn vrouw en ik een afspraak met

Disabloemen

De fraaie vorm van Disa's

Nico inspecteert zijn planten

Nico wilden maken had hij ons aangeraden nog even te wachten tot de planten "op hun mooist" zouden zijn. Dat was beslist niet te veel gezegd. In een tweede kas in de tuin van de huidige woning van Nico, in het Brabantse Oosterhout, zagen wij uitsluitend Disa's. Het waren er tientallen, misschien wel honderd, de ene nog mooier dan de andere en alle in perfecte conditie. De bloemen waren adembenemend mooi.

Orchideeën in het klooster

Het is niet de eerste keer dat Nico van den Berg de orchideeënwereld verrast. Nadat Nico jaren geleden was ingetreden in de St. Paulus Abdij in Oosterhout (N.Br.) kreeg hij vanwege zijn ervaring in de kwekerij van zijn vader in het Westland en zijn tuinderdiploma's, het beheer over de groenten- en bloemenkwekerij van het klooster. Die uitdaging vond Nico echter niet groot genoeg en hij ging over op het kweken van orchideeën. Terwijl andere kloosters bier brouwden en verkochten om in de kosten te voorzien, bracht het klooster van Nico jaarlijks zo'n 15.000 orchideeënplanten naar de veiling. Plaatselijke kranten schreven: 'In Paulus Abdij professionele kweek van orchideeën.' "Wat bracht u ertoe om pater te worden?" vroeg ik Nico. Hij antwoordde: "In de oorlog heb ik veel leed en onrecht gezien. Mensen die werden afgevoerd zonder dat zij ooit kwaad gedaan hadden. Ik wilde iets voor die mensen doen, maar wat kan je uitrichten tegen al die soldaten, al dat geweld? Het hield mij enorm bezig totdat ik een antwoord vond: bidden. Ik zocht mijn toevlucht in bidden, maar dan niet zomaar bidden, nee, uren achtereen, iedere dag. Daarvoor ging ik het klooster in." Nico van den Berg werd in 1957 tot priester gewijd.

"Wageningen jaloers"

Nico kweekte niet alleen zijn orchideeën maar bestudeerde ze ook heel grondig. Al gauw wilde hij een definitieve

oplossing vinden voor het probleem van virussen die de planten aantastten. Na veel geëxperimenteerd te hebben met chemicaliën probeerde hij iets anders. Urenlang turen door de microscoop leerde hem dat het uiterste groeipuntje van elke nieuwe scheut van een *Cymbidium* vrij van virussen is en dat dit puntje bij de juiste behandeling tot een nieuwe plant kan uitgroeien. Nico van den Berg produceerde zelf een virusvrij *Cymbidium*plantje, verkregen uit een meristeem! Op 9 mei 1968 schreef het Brabants Dagblad hier een artikel over onder de titel 'Wageningen jaloers op de wetenschap van Dom Nico.' Toen de grote grondlegger van de meristeemcultuur, de Franse professor George Morel, van Nico's vinding hoorde was zijn reactie: "Dat een pater dat voor elkaar krijgt." Professor Morel werkte in de jaren '60 aan de ontwikkeling van virusresistente aardappelen. Pater Nico en professor Morel werden goede vrienden en Nico kreeg toegang tot de laboratoria van het prestigieuze *Centre National de Recherche Agronomique* in Versailles. Nico was al in 1955 lid geworden van de Nederlandse Orchideeënvereniging (lidnummer 81) en later ook van de American Orchid Society (AOS). Hij kreeg uitnodigingen voor de grootste orchideeëncongressen van de wereld. De eerste grote tentoonstelling die hij bezocht was de Europese Orchideeëntentoonstelling in de Grote Kerk in Amsterdam in 1963, waar hij kennis maakte met beroemde orchideeënkwekers zoals Klaas Schoone en de gebroeders Barendsen. In 1972 ging Nico op uitnodiging van de AOS naar het wereldorchideeëncongres in Medellin, Colombia. Daar ontmoette hij nog meer prominenten uit de orchideeënwereld. Ook Thailand heeft Nico vanwege zijn belangstelling voor orchideeën bezocht.

Disa's

Op het wereldcongres in Durban, Zuid-Afrika, in 1981, was Nico ook weer van de partij. Hier zag hij voor het eerst

Vierkante potten in plastic bakken

Nico bij zijn Disa's

Nico vertelt ontspannen over zijn verleden

Een fraaie tak bloemen

Rijke bloei

Disa's. Hij vond deze orchideeën zo mooi dat hij hun thuisgrond op de hellingen van de Tafelberg bij Kaapstad bezocht en ook een bezoek bracht aan de beroemde Zuid-Afrikaanse botanische tuin van Kirstenbosch, waar nog steeds heel veel onderzoek wordt verricht naar de groei van Disa's.

In de natuur groeit de mooiste soort van de Disa's, *Disa uniflora*, in grond dat nagenoeg ononderbroken wordt nat gehouden door water dat de hellingen van de Tafelberg afsijpelt en dat afkomstig is van de wolk die bijna iedere dag de top van de berg als een tafelkleed bedekt. Veel kwekers hebben geprobeerd dat langzaam vloeiende water na te bootsen door gebruik te maken van vijverpompen of andere ingenieuze apparaten. Ook velen hebben geprobeerd potten met Disa's in een laagje water te houden dat regelmatig ververs wordt. "Veel te gecompliceerd," vindt Nico.

Na ter plaatse de bodemgesteldheid op de hellingen van de Tafelberg te hebben bekeken kwam Nico op het idee de potten voor zijn Disa's te vullen met eerst een laag van ongeveer twee centimeter van gebakken kleikorrels zoals gebruikt in de hydrocultuur. Hierboven plaatst Nico een dikke laag geweekte stukken vijverturf, in blokken verkrijgbaar bij de tuincentra, en dan tenslotte een laag sfagnum dat eveneens bij de tuincentra kan worden gekocht. De potten zijn rechthoekig, 16 cm bij 16 cm en zijn geplaatst in grote plastic bakken waarin altijd een laagje water staat ter hoogte van de kleikorrels in de potten. Rechthoekige potten sluiten beter op elkaar aan dan ronde, zodat zij de vochtigheid in de bakken beter vasthouden. "Het is heel belangrijk grote potten te

gebruiken," zegt Nico, "want een *Disa*-plant sterft altijd na de bloei, maar heeft dan wel eerst meerdere scheuten uit de grond doen komen die op hun beurt weer zullen bloeien. Soms geeft één plant wel tien of meer jonge scheuten en daar moet plaats voor zijn. Zo groeit een *Disa*-collectie bij juiste behandeling heel snel." Nico gebruikt geen stromend water en geeft niet iedere dag water. In de winter houdt Nico in zijn kas een minimumtemperatuur van 2 °C aan. Ook in de zomer houdt hij de kas koel. Zijn kweekmethode is inderdaad helemaal niet gecompliceerd en het resultaat is fantastisch.

Pater Nico van den Berg werd geboren in 1920 en wordt kort na het verschijnen van dit nummer negentig jaar oud. Hij is nog zeer vitaal en praat met groot enthousiasme over vele interessante onderwerpen. Zijn orchideeën houden hem iedere dag bezig en geven hem veel voldoening.

Toekomst

Nico hoopt iemand te vinden met wie hij zijn succes met de kweek van Disa's kan delen en die zijn waardevolle werk op dit gebied te zijner tijd kan voortzetten. Het zal mij niet verbazen als Disa's binnen afzienbare tijd zowel gewilde orchideeënplanten als ook populaire snijbloemen worden. Zij zijn daar uitstekend geschikt voor: prachtige bloemen in schitterende kleuren, lange stelen, heel lang houdbaar. Als dat gebeurt zullen de planten ongetwijfeld gekweekt worden naar het voorbeeld dat Nico gegeven heeft en waarmee hij alweer de orchideeënwereld heeft verrast.

Jonge plantjes naast moederplant

De ingrediënten van het potmiddel

Oranje Disabloemen

De fiere bloem van de *Disa*

Paarsroze Disabloemen

